

Izglītība Kultūra

Mūsu kaimiņi – igauņi

IK Lauris Romislovs

Speciāli „Izglītībai un Kultūrai”

2008. gada 13. martā, piedaloties Valsts prezidentam Valdim Zatleram un Lilitai Zatleres kundzei, Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā tika atklāta izstāde „Igaunija – Latvija – 90”.

Ar Igauniju mums ir kopējs vēsturiskais mantojums, kultūras, izglītības un zinātnes saiknes. Kopš 13. gs. esam kopīgi pārdzīvojuši vācu, zviedru un krievu okupāciju.

Igaunijā tapa pirmais latviešu žurnāls „Latviešu Ārste” (1768 – 1769), Tērbatas (Tartu) universitātē studējusi topošā latviešu inteliģence. Igaunijas teritorijā atrodas bi-

Foto: P. Jermoloviča arhīvs

Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas direktore Venta Kocere un Valsts prezidents Valdis Zatlers.

jušā Vidzemes skolotāju semināra ēka (Valkā), no kura nāca vairāki kultūras darbinieki un rakstnieki (tādi kā Auseklis, Apšišu Jēkabs u. c.). Tieši Igaunijā iznāca pirmā Rūdolfa Blaumaņa grāmata „Zem salmu jumta” („Oleat katuse all”), ko tulkojis rakstnieks Edgars Vilde (1892).

Savukārt Rīgā Pareizcīgo seminārā mācījās nākamais Igaunijas prezidents Konstantīns Petss. Te dzimis pirmais nacionālais igauņu dzejnieks Kristiāns Jāks Petersens.

Izstādē var izsekot igauņu un latviešu likteņgaitām no 13. gs līdz mūsdienām.

Par senāko posmu vēsta hronikas (Indriķa, Atskaņu u. c. hronikas). Daudz vērtīgu materiālu par igauņu dzīvi 18.–19. gs. atstājis novadpētnieks Johans Kristofs Broce (Igaunijā savāktais materiāls iemūžināts grāmatā „J. Chr. Brotze. Estonica” (2006)), etnogrāfs un mācītājs Augusts Vilhelms Hupels „Topografische Nachrichten” („Topogrāfiskās piezīmes”), gravieris Johans Vilhelms Stefenhāgens „Baltijas skatu albumā” u. c.

Īpaša vieta izstādē ir ierādīta Tērbatas universitātei un tās sakariem ar Latviju. Ar Latviju saistīti divi Tērbatas universitātes rektori – pirmās latviešu gramatikas autors Georgs Mancelis un pirmais latviešu farmaceits Dāvids Hie-

ronīms Grindelīss īsu laiku (1810–1812) ir tās rektors. Ar Tērbatas universitāti iepazīstina plašs literatūras klāsts: monogrāfijas, albumi, normatīvie dokumenti (nolikumi) un pat dažas 19. gs. universitātes beidzēju disertācijas.

Plaši pārstāvēti Igaunijas preses izdevumi, sākot no vāciešu preses, beidzot ar 20. gadsimta 20. un 30. gadu igauņu preses izdevumiem.

Nozīmīga vieta izstādē ir atvēlēta Latvijas un Igaunijas dažādiem sakariem starpkaru posmā.

Plaši pārstāvēti ir igauņu darbi latviešu valodā, un latviešu darbi igauņu valodā. No igauņu autoriem latvieši ir iemīļojuši Augusta Tamsāres, Juhana Smūla, Jāna Krosa

u. c. autoru darbus. Mazos lasītājus priecē Eno Rauda un igauņu tautas pasakas.

Atsevišķs izstādes stends veltīts Roņu salai, kura Latvijai piederēja līdz 1919. gadam.

Izstādi papildina latviešu gleznotāja Jurga Skulmes Igaunijas ainavas.

Valsts prezidents savā runā uzsvēra, ka izstādē ir kā pierādījums, cik cieši savijušies latviešu un igauņu likteņi. Viņu silti aizkustinātas, ka izstādē redzēja savas bērniības grāmatas, to starpā Ādolta Ersa „Brīvo Estiju”, no kuras guvis pirmo informāciju par Igauniju, kaut padomju gados tā bija aizliegta.

Izstāde Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā (Rūpniecības ielā) būs apskatāma līdz 10. aprīlim. ■